

Valtiovarainministeriö
valtiovarainministerio@vm.fi
risto.koponen@vm.fi
anu.pietarinen@vm.fi

Viite Lausuntopyyntö VM026:00/2016

Asia Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Näkövammaisten liitto ry pitää hallituksen esitystä lähtökohtaisesti hyvänä ja yhdenvertaisuutta edistävänä. Esityksen jatkovalmistelussa on kuitenkin syytä kiinnittää huomiota vielä näkövammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen. Näkövammaisia ihmisiä on Suomessa arviolta noin 60.000. Osa heistä on sokeita ja osa eriasteisesti heikkonäköisiä (haitta-aste yli 50 %). Lisäksi Suomessa on suuri joukko vanhuksia, joiden toimintakyky on näön heikentymisen tai muun toimintarajoitteen vuoksi alentunut.

Lähtökohtana on oltava, että toimintarajoitteisille tulee taata samat pankkipalvelut ja vahvan tunnistautumisen palvelut kuin muillekin. Kyse on välttämättömyyspalvelusta.

Kohtuulliset mukautukset

Peruspankkipalveluiden teknisiä ratkaisuja kehittäessä tulisi varmistaa että ne ovat kaikilta osin sellaisia, että näkövammaisen tai näköongelmainen henkilö pystyy niitä ongelmitta käyttämään. Tätä tarkoittaa esteettömyys, josta tulisi siis jo varmistua jo uusien ratkaisujen suunnitteluvaiheessa.

Siltä osin kun palvelut eivät vielä ole näkövammaisten saavutettavissa, ovat pankit velvollisia kohtuullisiin mukautuksiin yksittäisen asiakkaan osalta. Kohtuullinen mukautus voi jollekin näkövammaiselle tarkoittaa tunnuslukukortin saamista pistekirjoituksella ja toiselle tunnuslukukortin saamista sähköisenä tiedostona esimerkiksi muistitikulla tai – kortilla ja kolmannelle mahdollisuutta käyttää toista henkilöä avustajanaan pankkipalveluita käytettäessä.

Esityksessä mainitaan palveluiden sopeuttamisena pistekirjoituksella toimitettavat asiakirjat. On kuitenkin huomattava, että pistekirjoitusta osaa lukea vain pieni osa näkövammaisista.

Niillä näkövammaisilla, joilla on mahdollisuus asioida sähköisesti tietokoneen ja siihen liittyvien apuvälineiden avulla, ensisijainen mukautus olisi juuri esim. tunnuslukukorttien saavutettava sähköinen muoto paperisen näkemistä edellyttävän asiakirjan sijaan.

Osa näkövammaisista ja varmuudella suuri joukko vammattomista sähköisiä pankkipalveluja käyttävistä vanhuksista on tilanteessa, että he tarvitsevat toisen henkilön apua sähköisessä pankkiasioinnissaan. Toisen henkilön käyttö avustajana tulisi myös olla

mahdollista kohtuullisena mukautuksena, eikä se missään nimessä saisi olla esteenä esim. verkkopankkitunnusten saamiselle.

Tällä hetkellä tilanne käytännössä on se, että pankit, vedoten verkkopankkitunnusten ehtoihin sisältyvään luovutuskieltoon kolmannelle, ovat kieltäytyneet myöntämästä verkkopankkitunnuksia vammaisille henkilöille, jotka käyttävät sähköiseen asiointiin toisen henkilön apua. Käytännössä pankit ovat vaatineet valtakirjaa, jolla näkörajoitteinen täysivaltainen henkilö joutuisi luovuttamaan itsenäisen toimivallan kolmannelle henkilölle saadakseen verkkopankkitunnukset käyttöönsä. Laissa ja esitöissä tulisi ottaa selkeästi kanta, että näin ei voida menetellä. Pankit soveltavat ehtojaan huomattavasti tiukemmin vammaisen henkilön kohdalla kuin esimerkiksi ikääntyneen verkkopankkiasiakkaansa kohdalla. Yli 80-vuotiailla vanhuksilla ei suinkaan kaikilla ole sähköiseen asiointiin tarvittavia laitteita (tietokone) käytössään ja mitä todennäköisimmin suuri osa heistä tarvitsee ja käyttää pankkiasioinnissaan kolmannen henkilön apua ja laitteita. Useinhan nämä henkilöt ovat perheenjäseniä tai muita läheisiä henkilöitä. Näkövammaisen osalta avustajana voi toimia työsuhteessa näkövammaiseen oleva henkilökohtainen avustaja. Pankin vaatimus tällaisen henkilön valtuuttamisesta pysyvästi ja itsenäisesti käyttämään näkövammaisen henkilön verkkopankkia, on täysin kohtuuton.

Pankkien perustelu kohtuullisten mukautusten epäämiselle on useimmiten tietoturvallisuus. Paperiset, visuaalista kykyä edellyttävät tunnistautumismenetelmät ovat yhtälailla riskialttiita väärinkäytöksille. Asiakkaan vastuu sähköisen tunnistautumisen välineiden säilytyksestä on sama sekä vammaisilla että vammattomilla. Pankkien ja asiakkaiden vastuiden määrittelyyn väärinkäytöstilanteissa tulisi valmisteluvaiheessa kiinnittää erityistä huomiota.

Näkövammaisten liitto ry on sitä mieltä että lain jatkovalmistelussa tulisi kuulla Näkövammaisten liitto ry:tä sekä Vanhustyön Keskusliittoa.

Sähköisten tunnistautumisvälineiden kehittäminen ja käyttö viranomaispalveluissa

Sähköisten tunnistautumisvälineiden kehittäminen eri viranomaispalveluissa on parhaillaan käynnissä. Esteettömyyden varmistaminen mahdollisimman pitkälle täytyy olla itsestäänselvyys. Tulevaisuudessa näiden uusien järjestelmien tultua käyttöön, olisi toivottavaa että myös pankit ottaisivat tällaiset viranomaiskäytössä olevat järjestelmät käyttöönsä. Rinnakkaisten, saavutettavuudeltaan erilaisten järjestelmien olemassaolo on omiaan vaarantamaan yhdenvertaisuutta.

Näkövammaisten liitto ry

Elli Björkberg
oikeuksienvälontalakimies

Timo Kuoppala
ts. järjestöjohtaja